

Bibliopolium

Oláh Róbert (szerk.):

Újfalvi Imre pere és műveltsége. Tanulmányok és szövegközlések.

Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények, Debrecen 2019,

ISSN 2064-6909I, ISBN 978-615-80158-9-9, 199 old.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára 2018 áprilisában tartotta azt a konferenciáját, amelyen Szilvásújfalvi Anderko Imrére, Nagyvárad egykori lelkipásztorára emlékezett. A kötet a konferencián elhangzott előadások mellett sok egyéb érdekességet is tartalmaz az érdeklődők számára. A történelem- és irodalomtudományi előadások három téma köré csoportosulnak: az Újfalvi-per és annak utóélete, Újfalvi Imre műveltsége és az Újfalvi-énekeskönyvek keletkezése és hatása.

Oláh Róbert a *Boldogtalan zavarkeltő vagy haladó szellemű forradalmár? Újfalvi Imre perének historiográfiája* című dolgozatában a kezdetektől napjainkig terjedőleg tárgyalja a 17. század második évtizedének dereka körül elhunyt személyiség perének egyháztörténeti lecsapódását.

Fekete Csaba két tanulmányt is jegyez. Az *Újfalvi Imre perének újragondolása* címűben a kor konkrét eseményeit eleveníti fel kellő részletességgel, és rámutat a történeti és teológiai összefüggésekre is. Az *Újfalvi ügyének iratai* című tanulmányában pedig azokat a latin és magyar nyelvű dokumentumokat teszi hozzáférhetővé, amelyek segítségével

maga az olvasó is „első kézből” nyerhet betekintést az eseményekbe, és így pedig egy kicsit maga is részesévé válhat a történéseknek, sőt ezek alapján akár saját véleményét is kialakíthatja.

Szabadi István az *Újabb adalék Újfalvi Imre elítéléséhez (Báthori Gábor magánélete)* című tanulmányában Hodászi Pap Lukács püspök és veje, Baranyai Decsi István lelkipásztor, valamint Báthori Gábor fejedelem nyilvánosságra nem tartozó, de mégis a nyilvánosság elé kerülő magánéleti konfliktusát hozza összefüggésbe Újfalvi Imre sorsával.

Gömöri György *Újfalvi Imre ügye egy 1662-es angol kiadványban* című dolgozata Újfalvi Imre ügyének kevésbé ismert visszhangjáról szól, hogy tudniillik az ügyet Jean Durel (1625–1683) 1662-ben megjelent angol nyelvű könyve is ismertette. Bár a könyv szerzője, a londoni francia episzkopális egyház első lelkésze részletekbe menően foglalkozik többek között Újfalvi ügyével is, mégsem említi meg, hogy Újfalvi Angliában is járt. Valószínű, hogy a hazai református egyház belső megreformálására törekedvő Újfalvi Imre az 1590-es évek angol presbiteriánus mozgalmanak min-táját is szem előtt tarthatta.

Pálfi József tanulmányának címe: *Major Huba Zsolt Újfalvija*. Ebben Major Huba Zsolt (1936–2001) eddig még ki nem adott, gépiratos dolgozatai közül az 1976-ra elkészült, *A váradi református főiskola (1568–1660)* című doktori dolgozatának Újfalvi Imrére vonatkozó részét közli, s egyben a szerző életrajzát is ismerteti. Major Huba Zsolt egyháztörténet-sz-lelkipásztor a román kommunista államhatalom méltatlan gáncskodásának következtében mellőztetett a korabeli tudományos életből. E részleges, de annál jelentősebb forrásközlés nemcsak Major Huba Zsolt igényes munkájára hívja fel a figyelmet, hanem reménység szerint „előfutára” is lesz a néhai szerző teljes életművének nyomtatott formában való megjelentetésének is.

A konferenciakötet második témaköréhez három tanulmány kapcsolódik. Szabó András *Újfalvi Imre és a wittenbergi magyar coetus* című tanulmányában a hajdani lelkész peregrinációjának eseményeit eleveníti fel.

Posta Anna *Újfalvi Imre neolatin alkalmi költeményei* című dolgozata Újfalvi kevésbé ismert lírai oldalát mutatja be öt latin nyelvű költeményének közlésével és keletkezésük hátterének ismeretetésével.

Pénzes Tiborc Szabolcs *Az Újfalvi jóslat és hatvan évvel későbbi felbukkanásai* című tanulmánya különösen izgalmas témát boncolgat: Újfalvi 1598-ban megjelent versét idézi meg, amelyre a 17.

század derekától úgy tekintettek, mint egyfajta jóslatra, ugyanis az 1657. évi, II. Rákóczi György-féle lengyelországi hadjárat katasztrofális kimenetelének és következményeinek megjövendölését vélték felfedezni benne. Az apokaliptikus hangvételű költemény lényegében a világ végének bekövetkezését helyezi 1657-re, amelyet a tanulmány szerzője részletesen elemez, és négy értelmezési kísérlettel támasztja alá, hogy Újfalvi miért éppen 1657-re várta a világ végét.

A konferenciakötet harmadik témaköréhez két tanulmány kapcsolódik. H. Hubert Gabriella *Újfalvi Imre 1602-es énekeskönyvének szövegei* című tanulmánya alaposan elemzi Újfalvi munkásságának e jelentős szegmensét, míg Hevesi Andrea *Az Újfalvi-féle énekeskönyvek hatása a 17. századi unitárius énekgyűjteményekre* című tanulmánya azt mutatja ki, hogy az Újfalvi-féle 1602-ben megjelent *Keresztyéni énekek* református énekeskönyv nemcsak a későbbi református énekeskönyvek szerkezeti és szerkesztési elveit határozta meg, hanem a 17. századi unitárius énekgyűjteményekét is.

A konferenciakötetet záró fejezete Hodászi Lukács zsinati vizsgatételeinek hasonmás közlését tartalmazza, és ez még teljesebbé teszi az amúgy is gazdag forrásanyagot feldolgozó tanulmányok sorát.

Kulcsár Árpád